

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

Johdanto

Kertomusvuonna yhdistyksen toimintaan ovat ratkaisevasti vaikuttaneet Venäjän aloittamat sotatoimet Ukrainassa sekä Suomen ja Venäjän välisten suhteiden tilanne. Omia etsintöjä ei Venäjällä tehty, mutta venäläisetsijöiden löydöt saatiin kotiutettua marraskuussa. Venäläisviranomaisten erityisen huomion kohteena ovat olleet luovutetun alueen sankarihautausmaat, mihin on pyritty vastaamaan kokoamalla ja lähettämällä niitä koskevia tietoja. Sotavainajatyötä on jatkettu kotimaassa tehdyillä etsintämatkoilla sekä tunnistettujen sankarivainajien kotiseurakuntiin saattamisella. Myös neuvostosotilaiden Suomessa oleviin hautapaikkoihin liittyvien asioiden hoitaminen on jatkunut.

Yhteistoiminnassa venäläisten osapuolten kanssa on noudatettu ulkoministeriöltä saatuja ohjausta, jonka mukaan yhteyksiä ei ole tarkoituksenmukaista katkaista, mutta yhteydenpidossa on noudatettava harkintaa.

Yhdistyksen perustamisen 25-vuotistapahtumaa juhlistettiin vastaanotolla 31.3.2023. Tilaisuuteen osallistui noin 90 vierasta.

Toiminnan perusteet

Yhdistyksen toiminta perustuu 2014 puolustusministeriön kanssa solmittuun toistaiseksi voimassa olevaan sopimukseen sotavainajien muiston vaalimisesta sekä Suomen ja Venäjän välillä 1992 tehdyn valtiosopimuksen täytäntöönpanosta. Vuoden 2009 alusta alkaen yhdistys on saanut toiminnan ylläpitämiseen tarvittavan valtionavustuksen puolustusministeriön pääluokasta.

VARSINAINEN TOIMINTA

Kentälle jääneiden etsintä

Vuosina 1992–2023 suoritetuissa etsinnöissä on Venäjän alueelta löydetty ja toimitettu kotimaahan kaikkiaan noin 1600 sotilaan jäänteet. Löydetyistä on vuoden 2023 loppuun mennessä kyetty 430 tunnistamaan henkilöllisyydeltään.

Kertomusvuoden aikana tehtiin etsintämatkoja Kuhmossa, Sallassa, Savukoskella ja Suomussalmella kentälle jääneiden suomalaisten sotilaiden etsimiseksi. Lisäksi yhdistyksen etsijöitä osallistui neuvostosotilaiden hautapaikkojen paikantamiseen Hangon saaristossa.

Jäänteiden siirto Suomeen

Venäläisetsijöiden 2023 löytämien suomalaissotilaiden jäänteet koottiin 12.5.2023 ja 9.-10.9.2023 Karjalan Kannakselta sekä 12.-14.9.2023 Laatokan Karjalasta Viipuriin.

Löydetyt 40 sotilaan jäänteet (29 arkkua) noudettiin Viipurista Suomeen 30.-31.10.2023. Noutomatkalle osallistuivat puheenjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja sekä kaksi hallituksen jäsentä ja kolme vapaaehtoisetsijää.

Poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta kotiuttaminen toteutettiin aiempaan tapaan juhlavasti. Pietari Paavalin kirkossa pidetyssä muistotilaisuudessa avaussanat esitti yhdistyksen puheenjohtaja Pertti Suominen. Kenttäpiispa (emer.) Hannu Niskanen ja kirkkoherra Vladimir Dorotnij siunasivat vainajat matkaan. Tilaisuudessa esiintyi Viipurin ensimmäisen musiikkiopiston kaksihenkinen yhtye.

Kentältä löydettyjen tunnistaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen oikeusgenetiikkatiimin vuonna 2023 tekemissä tutkimuksissa kyettiin varmistamaan 15 kaatuneen henkilöllisyys.

Sankarihautajaiset

Kaatuneitten muistopäivänä 21.5.2023 järjestettiin Lappeenrannassa 14. kerran kentältä löydettyjen sankarivainajien valtakunnalliset sankarihautajaiset yhteistoiminnassa puolustusvoimien ja Lappeenrannan seurakuntayhtymän kanssa. Yhteensä haudattiin 48 tunnistamatonta sankarivainajaa, joista 36 kaatuneen löytöpaikka oli Karjalan kannaksella ja 12 Laatokan Karjalassa. Valtiovallan tervehdyksen hautaustilaisuuteen toi puolustusministeriön kansliapäällikkö Esa Pulkkinen.

DNA-tutkimuksissa henkilöllisyydeltään tunnistetut sankarivainajat kuljetettiin Kaartin Jääkärirykmentin avustamana 11 eri paikkakunnalle sankarihautoihin haudattaviksi.

Yhdistyksen edustajat osallistuivat kuuden tunnistetun sankarivainajan hautajaisiin: 17.3. Nurmijärvellä, 6.4., 30.5. ja 23.8. Hietaniemessä, 22.5. Kymissä, 21.9. Toholammilla ja 7.12. Ruokolahdella

Kenttähaudausmaat

Kenttähaudausmaiden hoitotöitä ei vuoden 2023 aikana tehty. Kannaksen keruumatkoilla todettiin Viipurin muistomerkkialueen olevan asianmukaisessa kunnossa ja Säkkijärven pensasistutuksen olevan uusimisen tarpeessa.

Luovutetun alueen sankarihautausmaat

Viipurin piirin Primorskin kaupungin alueella olevalta entisen Koiviston seurakunnan sankarihautausmaalta 2022 poistettujen muistokivien uudelleen pystyttämistä tehtiin perusteltu esitys Vojennyje Memorialylle. Hankkeelle ei ole toistaiseksi löytynyt venäläistä toteuttajaa.

Tietoon tuli myös, että Kirvun hautamuistomerkkiin oltaisiin kohdistamassa poistamis- tai muita toimenpiteitä. Asian jatkokäsittelyn yhteydessä kävi ilmi, että Vojennyje Memorialy edellyttää kaikkien hautamuistomerkkien tekstien tarkastamista ja muuttamista Venäjän nykyisen lainsäädännön mukaisiksi. Vastauksessaan yhdistys totesi, että hanketta on erittäin vaikea toteuttaa ja esitti sen sijaan erillisten opastaulujen pystyttämistä muistomerkkien yhteyteen. Esitys torjuttiin.

Vojennye Memorialyn useista kirjeistä kävi ilmi, että pitäjäyhteisöjen aikaansaamia muistomerkkejä pidetään omavaltaisina ja valtiosopimuksen käytänteiden vastaisesti pystytettyinä. Tehdyn tietopyynnön perusteella Vojennye Memorialylle toimitettiin tämän vuoksi kaikista sankarihautausmaista paikkatiedot ja haudattujen määrät sisältävä luettelo. Yhteistyössä Karjalan Liiton ja pitäjäyhteisöjen kanssa ryhdyttiin lisäksi kokoamaan ja lähettämään Vojennye Memorialylle sen edellyttämiä tarkennettuja tietoja hautausmaista.

Sotavanki- ja muut muistomerkit

Kotimaassa kunnioitettiin etsinnöissä löydettyjen sankarivainajien muistoa Kaatuneitten muistopäivänä 21.5.2023 yhdistyksen edustajien Helsingin Hietaniemessä, Joensuussa ja Kajaanissa sijaitseville muistomerkeille laskemin kukkalaittein.

Suomen Moskovan suurlähettiläs Antti Helanterä teki muistokäynnin Orankin sotavankimuistomerkillä 27.4. ja Kansallisarkiston sotavankitutkija Dmitri Frolov Karagandan muistomerkillä 31.5.2023.

Kansallinen sotavankiprojekti

Reijo Nikkilä on jatkanut vapaaehtoistyönä sotavankiprojektin tuloksena 2018 kootun tietokannan tietojen tarkistamista ja täydentämistä.

Neuvostosotilaiden etsinnät ja muistomerkit Suomen alueella

Arkeologi Jan Fastin ryhmä, jossa oli mukana myös yhdistyksen etsijöitä, teki 12.5.2023 etsintämatkan Hangon saaristossa Horsössä mahdollisesti olevien hautapaikkojen paikantamiseksi.

Aiempien vuosien aikana tehtyjen etsintöjen tuloksena hautaamista odottavat Ilomantsissa 33:n, Kuhmossa kuuden ja Suomusalmella 15:n neuvostosotilaan jäänteet. Venäjän suurlähetystön kanssa sovitun mukaisesti Suomussalmen löydöt tullaan hautaamaan Kuusamon sotavankihautausmaahan.

Neuvostosotilaiden muistomerkeille todettiin tehdyn ilkivaltaa Helsingin Kivikossa helmikuussa ja Salon Kavilannummella marraskuussa. Molemmissa tapauksissa laadittiin Itä-Suomen aluehallintoviraston kanssa tiedotteet ja yhdistyksen toimenpiteistä ilmoitettiin Venäjän suurlähetystölle.

Yhteistoiminta kotimaassa

Ulkoministeriön Venäjä-yksikköä ja puolustusministeriötä informoitiin Venäjä-yhteistyön ajankohtaisista asioista tapaamisessa Ulkoministeriössä 6.10.2023 sekä erikseen lähetetyillä sähköposteilla.

Yhteistoimintaa Karjalan Liiton kanssa jatkettiin luovutetun alueen sotilas- ja siviilihautausmaita koskevista asioista.

Kansallisarkistolle tehtiin esitys Sotasampo-sivustolle siirretyn menehtyneiden tietokannan luovutetun alueen sankarihautausmaita koskevien hakuominaisuuksien selkiyttämistä sekä löydettyjen ja tunnistettujen sankarivainajien tietojen päivittämisestä.

Kirkkohallitukselta saatiin tehdyn selvityksen perusteella päätös sukuselvitystietojen luovuttamisesta löydettyjen tunnistamistoimenpiteitä varten. Päätös on voimassa niin kauan, kun toiminta on viranomaisten valtuuttamaa.

Suunniteltu yhteistoimintamatka Viroon jäi osanottajien vähyyden vuoksi toteutumatta.

Kansainvälinen yhteistoiminta

Yhdistyksen yhteistyösapuolena Venäjällä olevaan Kansainvälisen sotilasmuistomerkkiihteistyön liittoon ”Vojennye Memorialyyn” oltiin yhteydessä luovutetun alueen sankarihautausmaita koskevissa sopimus- ja ylläpitoasioissa.

Lausunnot ja selvitykset

Yhdistyksen puheenjohtaja on antanut yhdistyksen toimialaan kuuluvissa asioissa asiantuntijalausuntoja ulkoministeriölle ja puolustusministeriölle.

Tiedusteluihin vastaaminen

Yhdistyksen toimistoon on toimintavuoden aikana tullut useita kentälle jääneitä ja kadonneita suomalaissotilaita koskevia etsintä- ja selvityspyyntöjä, joihin on laadittu vastauksia. Pyynnöt pyritään etsintöjen jatkuessa ja etsintäsuunnitelmia laadittaessa ottamaan huomioon.

MUU TOIMINTA

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Ratavartijankatu 2:n kokoustiloissa 31.3.2023. Kokoukseen osallistui kuuden varsinaisen jäsenen edustajat. Paikalla olivat lisäksi kaikki hallituksen jäsenet ja asiamies. Kokouksen puheenjohtajana toimi Sotainvalidien Veljesliiton kokousedustaja Seppo Savolainen ja sihteerinä yhdistyksen asiamies Markku Kiikka.

Kokouksessa esitettiin hallituksen toimintakertomus vuodelta 2022, vahvistettiin tilinpäätös tilikaudelta 1.1 - 31.12.2022 sekä myönnettiin vastuuvapaus hallitukselle ja muille tilivelvollisille mainitulta tilikaudelta.

Kokouksessa vahvistettiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2023. Esitetyn talousarvion loppusumma oli 150 000 euroa, josta PLM:n valtionavustuksella katettiin 120 000.

Varsinaisten jäsenten vuotuiseksi jäsenmaksuksi vahvistettiin 300,00 euroa. Kannattajajäsenten vastaavaksi maksuksi vahvistettiin henkilöjäsenten osalta 20,00 ja yhteisöjäsenten osalta 500,00 euroa.

Jäsenet

Yhdistyksen varsinaisia jäseniä ovat olleet Kaatuneiden Muistosäätiö, Kaatuneitten Omaisten Liitto, Karjalan Liitto, Rintamaveteraaniliitto, Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotahistoriallinen Seura ja Suomen Sotaveteraaniliitto.

Varsinaisista jäsenistä Rintamaveteraaniliiton toiminta päättyi vuoden 2023 lopussa. Uudeksi varsinaiseksi jäseneksi päätettiin kutsua veteraanijärjestöjen perinne- ja tukityötä jatkava Tammenlehvän Perinneliitto 1.1.2024 alkaen.

Varsinaisten jäsenten lisäksi yhdistyksellä oli kertomusvuonna kannattajajäsenenä 21 jäsenmaksunsa maksanutta henkilöä ja kolme yhteisöä: Aliupseeriliitto, Päälystöliitto ja Upseeriliitto.

Hallitus

Hallituksen jäsenten määräksi vuosikokouksessa päätettiin puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin eversti (evp) Pertti Suominen sekä hallituksen jäseniksi kommodori (evp) Sakari Martimo, eversti (evp) Martti Kuivala Sotainvalidien Veljesliitto ry:stä, eversti (evp) Timo Lehtonen Suomen Sotaveteraaniliitto ry:stä, toiminnanjohtaja Heikki Karhu Rintamaveteraaniliitto ry:stä, merkonomi Tommi Sinko Kaatuneitten Omaisten Liitto ry:stä ja hallitusneuvos Jari Kajavirta puolustusministeriöstä.

Hallitus valitsi kokouksessaan 5.4.2023 Timo Lehtosen varapuheenjohtajaksi ja tositteiden tarkastajaksi.

Hallitus on pitänyt kertomusvuoden aikana kuusi kokousta.

Tilintarkastajat

Yhdistyksen tilintarkastajana oli KHT Hannu Riippi ja varatilintarkastajana KHT Niko Pieniniemi sekä toisena tilintarkastajana ja toisena varatilintarkastajana Tilintarkastusyhteisö BDO Oy.

Neuvottelukunta

Yhdistyksen sääntöjen mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on antaa virikkeitä yhdistyksen toimintaan ja edistää siihen tarvittavan tuen saamista. Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja ja enintään 15 muuta jäsentä, jotka hallitus kutsuu kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan kutsuttuina jäseninä ovat 2023 olleet:

Puheenjohtaja: kenttäpiispa emer. Hannu Niskanen

Jäsenet:

yksikönpäällikkö	Marjo Avela	Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
liittovaltuuston pj.	Pertti Hakanen	Karjalan Liitto ry
pääjohtaja	Päivi Happonen	Kansallisarkisto
vakuutusneuvos	Harri Kainulainen	Turvallisuuden Tukisäätiö
komentajakapteeni	Juha-Pekka Laitala	Rajavartiolaitoksen esikunta
lippueamiraali	Tuomas Tiilikainen	Pääesikunta
dokumenttiohjaaja	Reijo Nikkilä	
tietokirjailija	Johanna Pakola	Suomen Sotahistoriallinen Seura ry
maankäyttöpäällikkö	Harri Palo	Kirkkohallitus
palvelukeskuksen joht.	Jari Rönkkö	Suomen ortodoksinen kirkko

varatuomari	Juhani Saari	Sotainvalidien Veljesliitto ry
puheenjohtaja	Jorma Westlund	Kaatuneiden Muistosäätiö
maisteri	Reino Toivio	Rintamaveteraaniliitto ry
toiminnanjohtaja	Nina Harjulehto	Kaatuneitten Omaisten Liitto ry
prikaatikenraali	Finn-Göran Wennström	Suomen Sotaveteraaniliitto ry

Toimihenkilöt ja ostopalvelut

Asiamies Markku Kiikka on osa-aikaisena hoitanut yhdistyksen käytännön tehtäviä 31.12.2023 saakka. Hallitus valitsi kokouksessaan 8.12.2023 Kiikan seuraajaksi uudella toiminnanjohtajan tehtävänimikkeellä everstiluutnantti evp. Ilpo Kärkkäisen 1.3.2024 alkaen.

Yhdistyksen kirjanpidon ja palkkalaskennan palvelut on ostettu Tilitoimisto Talouspro Oy:ltä.

Työterveyshuollon sopimustuottajana on ollut Terveystalo Oy.

Toimitilat

Yhdistyksen toimisto on ollut veteraanijärjestöjen ja niitä lähellä olevien yhteisöjen yhteisissä toimitiloissa Itä-Pasilassa osoitteessa Ratakartijankatu 2 A, 7. kerros.

Yhdistyksen käytössä on edelleen ollut puolustusvoimien vastikkeetta luovuttama luolatila Seurasaaarentien varrella Meilahdessa. Luolaa käytetään hautaamista ja DNA-tutkimuksiin pääsyä odottavien vainajien jäänteiden ja arkkujen säilytykseen. Luolatilaan on sijoitettu lisäksi etsinnöissä ja kenttähaudausmaiden hoidossa käytettävät välineet ja tarveaineet.

Vakuutukset

Yhdistyksen lakisääteiset vakuutukset ovat Pohjola Vakuutus Oy:stä. Kaikkia yhdistyksen päätöksiin perustuvilla matkoilla koti- ja ulkomailla matkustavia koskeva matkustaja- ja matkatavaravakuutus on vakuutusyhtiö Eurooppalaisesta.

Pankkitilit

Yhdistyksen pankkitilit (valtionaputili, dna-tili, yhdistystili) ovat Uudenmaan Osuuspankin Helsingin yritys pankissa.

Talous

Yhdistys sai puolustusministeriöltä kertomusvuoden toimintaansa varten 120 000 euron valtionavustuksen. Jäsen- ja tukijäsenmaksujen lisäksi muuta rahoitusta ei ollut.

Puolustusministeriön kanssa tehdyn sopimukseen mukaiset tehtävät voitiin kentälle jääneiden varsinaisia etsintöjä lukuun ottamatta toteuttaa. Esteenä olivat yhdistyksestä riippumattomat syyt.

Valtionavustuksella katettiin vuonna 2023 yhdistyksen tavoitteiden mukaista ja niitä edistävää toimintaa seuraavasti:

- kahden työntekijän henkilöstömenot
- neljä suomalaissotilaiden etsintämatkaa ja yksi neuvostosotilaiden etsintämatka Suomessa

- kolme venäläisetsijöiden löytämien jäänteiden keruumatkaa Venäjälle ja yksi jäänteiden noutomatka Viipurista
- yhteistoimintamatkan tiedustelumatka Viroon
- eräitä muita yksittäisiä yhdistyksen toimintaa liittyviä matkoja kotimaassa
- yhdistyksen osuus järjestöjen toimitilojen ylläpidosta
- taloushallinto
- muu hallinto ja kokoukset
- pienoisarkut ja pienhankinnat
- tietoliikenne ja viestintä
- Venäjä-yhteistyön käynnistyöt.

Yhdistyksen varsinaiseen toimintaan sisältyviä dna-tutkimuksia ja viestinnän hankkeita on toteutettu pääasiassa jäsenmaksutuotoilla ja aiemmin saaduilla säätiöavustuksilla.

Yhdistyksen varsinaisen toiminnan menot olivat 140 581,97 euroa.

Tilinpäätös vuodelta 2023 osoittaa 16 251,78 euron alijäämää, joka esitetään vähennettäväksi yhdistyksen omasta pääomasta. Oma pääoma vuoden lopussa oli 377,08 euroa.

Puolustusministeriö kiinnitti 2022 lähettämässään valtionavustuksen käyttöä koskeneessa muistiossaan yhdistyksen huomiota kolmeen asiaan: 1) avustus on käytettävä sinä vuonna, jolle se on myönnetty, 2) kirjanpidossa ja tuloslaskelmassa tulee olla eriteltynä valtionavustuksella tuettavaan toimintaan kohdentuvat menot ja tuotot sekä 3) toimintakertomuksessa tulee olla aiempaa laajempi selvitys valtionavustuksen käytöstä sanallisessa muodossa.

Ohjeen mukaista kirjanpidon ajantasaista seuranta on pyritty edelleen kehittämään Talouspro Oy:n kanssa.

BDO Auditor Oy käynnisti puolustusministeriön toimeksiannosta yhdistyksen valtionavustuksen käytön auditoinnin.

Huomionosoitukset

Kaatuneiden muistosäätiön tunnustuspalkinnolla palkittiin yhdistyksen esityksestä venäläisen Karjalan Valli-etsintäryhmän Vjatseslav Skokov.

Yhdistyksen Sotavainajamitaleita myönnettiin soljen kera kahdelle ja ilman solkea kolmelle henkilölle.

Viestintä

Yhdistyksen internet- kotisivuja www.sotavainajat.net on ylläpidetty palveluntuottajana olevan Integral Oy kanssa. Vuoden aikana sivuilla oli noin 1700 uutta käyttäjää sekä yhteensä noin 6 800 katselukertaa ja 21 000 tapahtumaa eri sivuilla.

Yhdistyksen toiminnasta on tarpeen mukaan kerrottu myös veteraanijärjestöjen Kenttäpostia-lehdessä sekä veteraanit.fi- sivustolla.

Yhdistyksen toiminnalle on lisäksi saatu näkyvyyttä kentältä löytyneiden ja tunnistettujen sankarihautajaisista kertovien paikallisten lehtikirjoitusten yhteydessä.

Jäsenyydet ja edustukset

Yhdistys on vuodesta 2006 alkaen ollut Tammenlehvän Perinneliitto ry:n jäsen.

Puheenjohtaja Pertti Suominen on 2023 ollut Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsen ja 1. varapuheenjohtaja sekä Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen jäsen.

(Vahvistettu vuosikokouksessa 26.3.2024)